

7

Fastställande av system för interkommunal ersättning (KOF/2020:90)

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden har tagit del av rapporten – utredning om interkommunal ersättning för fritidsklubsverksamhet
2. Kultur- och fritidsnämnden beslutar att införa ett system med interkommunal ersättning (s.k. fritidsklubbsspeng), där grundbeloppet beräknas årligen genom att budgetramen för fritidsklubsverksamheten delas med antal barn 10–12 år som är folkbokförda i Botkyrka kommun.
3. Kultur- och fritidsnämnden ger kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att vidare utreda scenario 2 och 3 och återrapportera till nämnden i september 2021.

Sammanfattning

I december 2019 beslutade kultur- och fritidsnämnden (KOF/2019:13) att införa en tillfällig interkommunal ersättning om 3878 kronor per barn och läsår för ersättning av deltagande i fritidsklubsverksamhet i annan kommun. Kultur- och fritidsförvaltningen fick även i uppdrag att ta fram ett permanent system för interkommunal ersättning. Beslutet fattades för att göra det möjligt för Botkyrkabarn att gå i fritidsklubb i annan kommun.

Kultur- och fritidsnämndens beslut följer scenario 1 i Rambölls rapport. ”Botkyrka kommun ersätter andra kommuner med ett grundbelopp för folkbokförda elever från Botkyrka som går på fritidsklubb i annan kommun.”

Förslaget innebär att förvaltningen tar fram ett grundbelopp som ska användas för att ersätta mottagande kommuner och friskolor för elever folkbokförda i Botkyrka för deras deltagande i fritidsklubsverksamhet. Grundbeloppet införs inom ramen för hur fritidsklubsverksamheten är organiserad med öppen och avgiftsfri verksamhet.

Grundbeloppet beräknas enligt principen att budgetramen för fritidsklubsverksamheten delas med antal barn 10–12 år som är folkbokförda i Botkyrka kommun. För 2020 kommer grundbeloppet vara 4207 kronor.

Kultur- och fritidsförvaltningen saknar medel inom befintlig ram för att täcka de kostnader som den interkommunala ersättningen av fritidsklubsdeltagande innebär. För att säkerställa det åtagande som kommunen har enligt skollagen behöver nämnden/förvaltningen i kommande budgetarbete göra omfördelningar och budgetera för de ökade kostnaderna som beslutet medför.

Referens

Vivianne Coly

Vivianne.coly@botkyrka.se

Mottagare

Kultur- och fritidsnämnden

Fastställande av system för interkommunal ersättning

Diarienummer: KOF/2020:90

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden har tagit del av rapporten – utredning om interkommunal ersättning för fritidsklubsverksamhet
2. Kultur- och fritidsnämnden beslutar att införa ett system med interkommunal ersättning (s.k. fritidsklubbsspeng), där grundbeloppet beräknas årligen genom att budgetramen för fritidsklubsverksamheten delas med antal barn 10–12 år som är folkbokförda i Botkyrka kommun.
3. Kultur- och fritidsnämnden ger kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att vidare utreda scenario 2 och 3 och återrapportera till nämnden i september 2021.

Sammanfattning

I december 2019 beslutade kultur- och fritidsnämnden (KOF/2019:13) att införa en tillfällig interkommunal ersättning om 3878 kronor per barn och läsår för ersättning av deltagande i fritidsklubsverksamhet i annan kommun. Kultur- och fritidsförvaltningen fick även i uppdrag att ta fram ett permanent system för interkommunal ersättning. Beslutet fattades för att göra det möjligt för Botkyrkabarn att gå i fritidsklubb i annan kommun.

Kultur- och fritidsnämndens beslut följer scenario 1 i Rambölls rapport. ”Botkyrka kommun ersätter andra kommuner med ett grundbelopp för folkbokförda elever från Botkyrka som går på fritidsklubb i annan kommun.”

Förslaget innebär att förvaltningen tar fram ett grundbelopp som ska användas för att ersätta mottagande kommuner och friskolor för elever folkbokförda i Botkyrka för deras deltagande i fritidsklubsverksamhet. Grundbeloppet införs inom ramen för hur fritidsklubsverksamheten är organiserad med öppen och avgiftsfri verksamhet.

Grundbeloppet beräknas enligt principen att budgetramen för fritidsklubsverksamheten delas med antal barn 10–12 år som är folkbokförda i Botkyrka kommun. För 2020 kommer grundbeloppet vara 4207 kronor.

Kultur- och fritidsförvaltningen saknar medel inom befintlig ram för att täcka de kostnader som den interkommunala ersättningen av fritidsklubbsdeltagande innebär. För att säkerställa det åtagande som kommunen har enligt skollagen behöver nämnden/förvaltningen i kommande budgetarbete göra omfördelningar och budgetera för de ökade kostnaderna som beslutet medför.

Ärendet

I december 2019 beslutade kultur- och fritidsnämnden (KOF/2019:13) att införa en tillfällig interkommunal ersättning om 3878 kronor per barn och läsår för ersättning av deltagande i fritidsklubbsverksamhet i annan kommun. Kultur- och fritidsförvaltningen fick även i uppdrag att ta fram ett permanent system för interkommunal ersättning. Beslutet fattades för att göra det möjligt för Botkyrkabarn att gå i fritidsklubb i annan kommun.

Enligt skollagen 14 kap §14 samt kap. 25 §§9–15 ska en kommun som har en elev från en annan kommun i sin fritidsklubb ersättas av elevens hemkommun. Mottagande skola eller fristående aktör som inte ersätts av hemkommunen kan neka eleven möjlighet att delta i fritidsklubbsverksamhet.

Fritidsklubbsverksamhet är olika organiserad i de olika kommuner. I Botkyrka har vi öppen och kostnadsfri fritidsklubb. Andra kommunerna där Botkyrkas barn skall kunna gå i fritidsklubbsverksamhet kan ha inskriven och avgiftsbelagd verksamhet där vårdnadshavaren betalar en avgift. Kostnaderna för att driva fritidsklubbsverksamhet varierar därmed mellan de samverkande kommunerna.

Bakgrund

Kultur- och fritidsförvaltningen gav i februari 2020, Ramböll i ett förnyat uppdrag att ta fram ett förslag på system för interkommunal ersättning. Uppdraget inkluderade följande frågor:

- Kartlägga vilka kommuner och fristående skolor som berörs (kommuner och fristående skolor som tar emot Botkyrkabarn i sina fritidsklubbar).
- Vilka olika system för ersättning används/sker mellan kommuner idag samt föreslå ett system utifrån Botkyrka kommuns förutsättningar.
- Ta ställning om nytt system kräver registrering av elever genom inskriven verksamhet.
- Utifrån kommunens förutsättningar, ta ställning till om nytt system kräver införande av föräldraavgift.
- Ta fram riktlinjer samt i samarbete med utbildningsförvaltningen se över en modell för ersättning till andra kommuner och fristående skolor.
- Ta fram ett grundbelopp för en fritidspeng.

Rapporten biläggs tjänsteskrivelsen, se bilaga 1.

Slutsatser baserat på Rambölls rapport

Kultur- och fritidsnämndens beslut följer scenario 1 i Rambölls rapport. "Botkyrka kommun ersätter andra kommuner med ett grundbelopp för folkbokförda elever från Botkyrka som går på fritidsklubb i annan kommun."

Förslaget innebär att förvaltningen tar fram ett grundbelopp som ska användas för att ersätta mottagande kommuner och friskolor för elever folkbokförda i Botkyrka för deras deltagande i fritidsklubbsverksamhet.

Systemet kräver inte ett införande av inskriven verksamhet i Botkyrkas fritidsklubbar. Grundbeloppet inkluderar inte heller någon föräldraavgift. Det kan medföra att Botkyrkaföräldrar med barn som går på fritidsklubb i annan kommun i vissa fall själva debiteras en föräldraavgift av mottagande kommun/fristående aktör.

Kultur- och fritidsnämnden ger kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att vidare utreda scenario 2 och 3 i Rambölls rapport, och återrapportera till nämnden i september 2021.

Underlag till beslutet om grundbeloppets storlek

Genom ärende KOF/2019:13 beslutade kultur- och fritidsnämnden om en tillfällig interkommunal ersättning (grundbelopp) om 3 878kr per barn och läsår för fritidsklubbs-verksamhet. Beloppet räknades fram genom att budgetramen för fritidsklubbsverksamheten delas med antal barn 10–12 år som är folkbokförda i Botkyrka kommun. Fritidsklubbsverksamheten i Botkyrka bedrivs i öppen form. Detta innebär att det inte är någon inskrivningsverksamhet samt att verksamheten är avgiftsfri för alla inom målgruppen. Alla inom målgruppen är därmed potentiella besökare.

Rambölls kartläggning visar att de tillfrågade kommunerna; Stockholm, Huddinge, Salem och Södertälje praktiserar olika lösningar och beräkningsgrunder för den interkommunala ersättningen av fritidsklubbar.

Kultur- och fritidsförvaltningen anser även fortsättningsvis att grundbeloppets storlek skall räknas ut genom att budgetramen för fritidsklubbsverksamheten delas med antal barn 10–12 år folkbokförda i Botkyrka kommun. Den öppna fritidsverksamheten kommer fortsättningsvis vara organiserad som öppen och avgiftsfri verksamhet. Därmed finns det heller inte något utrymme i befintlig budget att täcka kostnaderna som det nya systemet med interkommunal ersättning medför, genom att justera bidragsnivåerna till utförarna av fritidsklubbsverksamheten. Vi kommer heller inte kunna fakturera grannkommunerna någon ersättning om det finns barn från andra kommuner som går i Botkyrkas fritidsklubbar, genom att vi inte har inskriven verksamhet och på så vis kännedom om var barnen är skrivna. Förvaltningen ser därför att det rimligt att hålla grundbeloppet så lågt som möjligt.

Grundbeloppet följer år (ej läsår) och räknas ut för kommande år, baserat på föregående års budgetram för verksamheten och antal folkbokförda barn.

Det framtagna förslaget refererar till den öppna driftformen av fritidsklubbssverksamheten, där alla i målgruppen är tilltänkta besökare. Bedömningen är därför att grundbeloppet bör beräknas genom att budgetramen för fritidsklubbssverksamheten delas med antal barn 10–12 år som är folkbokförda i Botkyrka kommun.

Administration av interkommunal fritidspeng

Utbildningsförvaltningen administrerar idag utbetalningen av interkommunal skolpeng till andra kommuner och fristående aktörer. Utbildningsförvaltningen ställer sig positivt till förvaltningens förfrågan att samadministrera fritidsklubbsspengen, men förvaltningarna behöver tillsammans titta närmare på hur det praktiskt ska gå till, samt vilka resurser som behövs för att genomföra detta.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Vid tillfället för Rambölles utredning gick 27 Botkyrkabarn på fritidsklubbssverksamhet i annan kommun. Däremot var det ytterligare 514 Botkyrkabarn i åldersgruppen som hade en skolplacering i annan kommun eller hos fristående aktör och som därmed också var potentiella fritidsklubbsdeltagare. Kultur- och fritidsförvaltningen saknar medel inom befintlig ram för att täcka de kostnader som den interkommunala ersättningen av fritidsklubbsdeltagande innebär. För att säkerställa det åtagande som kommunen har enligt skollagen behöver nämnden/förvaltningen i kommande budgetarbete göra omfördelningar och budgetera för de ökade kostnaderna som beslutet medför.

Helena Hellström

Kultur- och fritidsdirektör

Ida Burén

Verksamhetschef kultur och ung fritid

Bilagor

1. Rapport – Utredning om interkommunal ersättning för fritidsklubbssverksamhet
2. Kalkyl – mall för beräkning av fritidsklubbsspeng

Expedieras till

Utbildningsförvaltningen

Interkommunal ersättning fritidsklubbsverksamhet (Fritidsklubbspeng)

Beräkning av grundbelopp:

Budget för fritidsklubbsverksamheten i Botkyrka divideras med antal barn
i ålder 10-12år (folkbokförda i Botkyrka kommun)

Grundbelopp per barn och läsår

Budget för fritidsklubbsverksamhet i Botkyrka 2020	16 828 000 kr
Antal barn i åldern 10-12 år folkbokförda i Botkyrka	4 000
Grundbelopp (fritidsklubbspeng)	4 207 kr

ÖPPEN FRITIDSVERKSAMHET BOTKYRKA KOMMUN

UTREDNING OM INTERKOMMUNAL ERSÄTTNING FÖR
FRITIDSVERKSAMHET

Maj 2020

SAMMANFATTNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Inledning	1
1.1	Om den öppna fritidsverksamheten i Botkyrka kommun	1
1.2	Bakgrund till följande utredning	1
1.3	Om Rambolls uppdrag	1
1.4	Rapportens disposition	2
1.5	Definitioner och begrepp i rapporten	2
2.	Metod och genomförande	4
2.1	Uppdragets avgränsningar och datainsamling	4
3.	Resultat från rambolls kartläggning	5
3.1	Kommuner erbjuder ofta fritidsklubb för barn upp till tretton år	5
3.2	Botkyrka elever går framförallt i fristående skolor i närliggande kommuner	5
3.3	Antal elever från andra kommuner som nyttjar Botkyrka kommuns fritidsklubbar	6
3.4	De flesta kommuner tar ut en föräldraavgift för fritidsklubben	6
3.5	Inskriften verksamhet för fritidsklubbarna i närliggande kommuner	7
3.6	Möjligheter för inskriven verksamhet i Botkyrka kommun	7
3.7	De olika system för ersättning som används mellan kommuner idag	7
3.8	Berörda kommuner bedriver avgiftsbelagd fritidsklubb	8
1.1	Beräkning av grundbelopp	9
3.9	Utbildningsförvaltningen sköter den interkommunala ersättningen för skolplaceringar i andra kommuner	
4.	Slutsatser och rekommendationer	12

1. INLEDNING

1.1 Om den öppna fritidsverksamheten i Botkyrka kommun

Botkyrka kommun har en form för sin öppna fritidsverksamhet som grundas på frivillighet och öppenhet. Det innebär bland annat att medlemskap inte är ett krav för deltagande och att det löpande utbudet av aktiviteter är kostnadsfritt och tillgängligt för alla besökare. Det innebär att det inte sker registrering av besökare, varken av barn och unga från Botkyrka kommun eller annan kommun. Detta är ett tillvägagångssätt som inte alla kommuner använder sig av, utan det kan förekomma både registrering och avgift för deltagande i den öppna fritidsverksamheten i närliggande kommuner.

1.2 Bakgrund till följande utredning

Uppdraget om förslag till system för interkommunal ersättning grundas i att barn som är boende i Botkyrka kommun går på avgiftsbelagd fritidsklubb i annan kommun, då de är elever i skolan i den kommunen. När ett barn går på fritidshem eller öppen fritidsverksamhet i annan kommun, givet att kommunen har mottagit barnet på rätt grunder, ska hemkommunen ersätta den andra kommunen för dess kostnader. Det innebär att en kommun har rätt att fakturera Botkyrka kommun för de barn vars hemkommun är Botkyrka, som nyttjar fritidshem eller öppen fritidsverksamhet. Kostnaden brukar benämnas grundbelopp, basbelopp eller fritidspeng och är en intern kostnad för drift av fritidsklubb som fastställt internt i kommunen.

Ramboll har i ett tidigare uppdrag bland annat konstaterat följande¹:

- Att ett hundratal barn och unga från Botkyrka kommun har skolplacering i en annan närliggande kommun inom Stockholms län. Majoriteten av dessa elever går på en fristående skola.
- Att Botkyrka kommun i dagsläget inte ersätter kommunala huvudmän eller fristående skolor för Botkyrkaelever som nyttjar deras fritidsklubb, trots att de har rätt till ersättningen.
- En anledning till att Botkyrka kommun i dagsläget inte ersätter andra kommuner eller fristående skolor är för att Botkyrka kommun inte har fastställt ett sådant grundbelopp per elev.
- Både aktuella kommuner och fristående verksamheter efterfrågar kompensation från Botkyrka kommun.

1.3 Om Rambolls uppdrag

Botkyrka kommun gav Ramboll i uppdrag att ta fram ett förslag på system för interkommunal ersättning. Uppdraget om framtagande av förslag på system för interkommunal ersättning inkluderar följande:

- Kartlägga vilka kommuner och fristående skolor som berörs (kommuner och fristående skolor som tar emot Botkyrkabarn i sina fritidsklubbar)
- Vilka olika system för ersättning används/sker mellan kommuner idag samt föreslå ett system utifrån Botkyrka kommuns förutsättningar
- Ta ställning om nytt system kräver registrering av elever genom inskriven verksamhet
- Utifrån kommunens förutsättningar, ta ställning till om nytt system kräver införande av föräldraavgift
- Ta fram riktlinjer samt i samarbete med utbildningsförvaltningen se över en modell för ersättning till andra kommuner och fristående skolor
- Ta fram ett grundbelopp för en fritidspeng

I arbetet med uppdraget skulle Ramboll beakta följande;

1. Utbildningsförvaltningen ses som en viktig samarbetspartner i framtagandet av system för interkommunal ersättning då de i dagsläget ansvarar för överföringen av den interkommunala skolpengen. I arbetet med uppdraget ska Ramboll säkerställa dialog med Utbildningsförvaltningen (UF) dels för att se hur de arbetar med

¹ Utredningsrapport, Öppen fritidsverksamhet i Botkyrka kommun, utredning om avtal- och bidragsfördelning och interkommunal ersättning, Ramboll, för Botkyrka kommun (maj, 2019)

den interkommunala ersättningen och dels inhämta deras synpunkter och medskick om hur ett nytt system skulle kunna se ut.

2. Kultur- och fritidsförvaltningen arbetar med att ta fram beräkningsgrunden för driftsbidraget som betalas ut till utförare av öppen fritidsverksamhet. Eftersom den nya beräkningsgrunden och grundbeloppet för den interkommunala ersättningen för fritidsklubbsdeltagare är beroende av varandra bör Ramboll i denna del i uppdraget föra dialog med ansvariga på kultur- och fritidsförvaltningen (KOF). Uppdraget redovisas genom följande rapport.

1.4 Rapportens disposition

I kapitel 2 beskrivs kortfattat metod och genomförandet av uppdraget. I kapitel 3 presenterar vi resultatet från utredningen. Kapitel 4 består av Rambolls slutsatser och rekommendationer.

1.5 Definitioner och begrepp i rapporten

I rapporten förekommer det flera definitioner och begrepp som är centrala i Rambolls uppdrag och återkommande i rapporten. Vi presenterar och beskriver begreppen nedan.

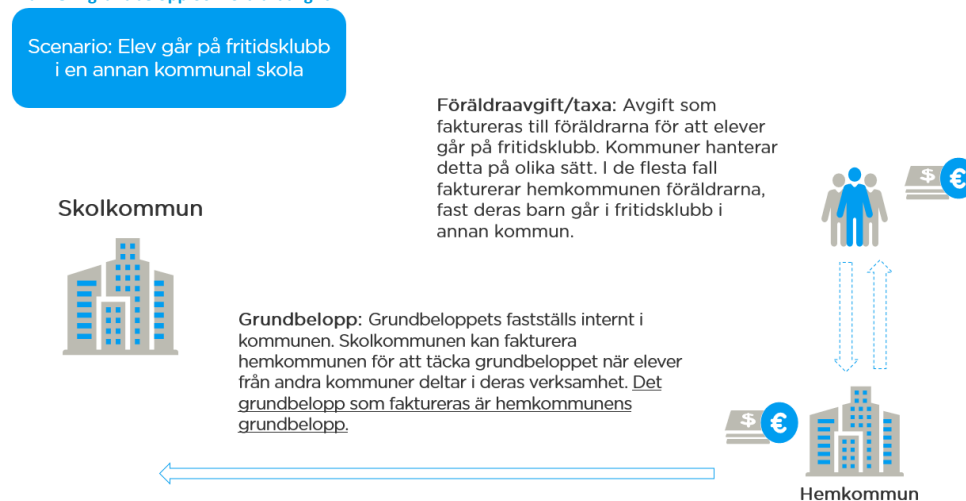
Definition av öppen fritidsverksamhet (fritidsklubb):

Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem, om elever inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem (kap 14, 7§). Den öppna fritidsverksamheten kallas ofta för fritidsklubb och regleras under kapitel 25 i skollagen (annan pedagogisk omsorg). Fritidsklubb och öppen fritidsverksamhet erbjuds vanligtvis till elever mellan 10–13 år (åk 4–6).

Grundbelopp/basbelopp/fritidspeng: Grundbeloppet är en intern kostnad för drift av fritidsklubb. Beloppet grundar sig exempelvis i lokalkostnader, pedagogisk verksamhet, administrativa kostnader, ersättning för måltider m.m. Beloppet fastställs vanligtvis per elev och motsvarar kommunens totala interna kostnad för varje elev som deltar i fritidsklubbverksamhet. Beloppet varierar mellan kommuner. Om en elev har placering i en fritidsklubb som inte är elevens hemkommun har kommunen alltid rätt till ersättning. Det är alltid hemkommunens grundbelopp som är gällande, dvs. om en elev deltar på fritidsklubb i en annan kommun än sin hemkommun är det ändå hemkommunens ersättningsnivå och grundbelopp som gäller.

Föräldraavgift: Föräldraavgiften är en reduktion av det aktuella basbelopp/grundbelopp/fritidspeng per elev. Det är upp till varje kommun att avgöra om fritidsklubben ska vara avgiftsbelagd. Enligt skollagen får en kommun samt fristående aktör ta ut en avgift för fritidsklubben (i skollagen benämnd annan pedagogisk omsorg) med reservation för att avgiften ska vara skälig.

Bild 1 Om grundbelopp och föräldraavgift²

² Utredningsrapport, Öppen fritidsverksamhet i Botkyrka kommun, utredning om avtal- och bidragsfördelning och interkommunal ersättning, Ramboll, för Botkyrka kommun (maj, 2019)

Vad säger skollagen om interkommunal ersättning?

Ramboll har stämt av tolkningen av skollagen med Skolverkets upplysningstjänst³ som bekräftar att när ett barn går på fritidshem eller öppen fritidsverksamhet i annan kommun, givet att kommunen har mottagit barnet på rätt grunder, ska hemkommunen ersätta den andra kommunen för dess kostnader. Det innebär att kommun NN har rätt att fakturera Botkyrka kommun för de barn vars hemkommun är Botkyrka, som nyttjar fritidshem eller öppen fritidsverksamhet.

Bild 2 skollagen om interkommunal ersättning

14 kap. Fritidshemmet

14 § En kommun som i sitt fritidshem har en elev från en annan kommun ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning i fritidshemmet av elevens hemkommun, om elevens skolgång i den mottagande kommunens förskoleklass, grundskola eller grundsärskola grundar sig på 9 kap. 13 § första stycket, 10 kap. 24, 25 eller 26 § eller 11 kap. 24 § andra stycket 2 eller 25 §. Även i andra fall då en kommun i sitt fritidshem har en elev från en annan kommun ska hemkommunen betala ersättning till den mottagande kommunen. Om kommunerna i ett sådant fall inte kommer överens om annat, ska ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till sina egna fritidshem. Har en elev ett omfattande behov av särskilt stöd, behöver hemkommunen inte lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Ersättningen enligt första eller andra stycket ska i förekommande fall minskas med belopp som huvudmannen tar ut enligt 12 §.⁴

Se även kapitel 25, §§ 9–15

³ Se vidare i Utredningsrapport, Öppen fritidsverksamhet i Botkyrka kommun, utredning om avtal- och bidragsfördelning och interkommunal ersättning, Ramboll, för Botkyrka kommun (maj, 2019)

2. METOD OCH GENOMFÖRANDE

Genomförandet har bestått av tre faser (uppstart, datainsamling, och analys) och en genomgående tät dialog med representanter för kultur- och fritidsförvaltningen och utbildningsförvaltningen i Botkyrka kommun. Genomförandet har karaktäriserats av en explorativ ansats, där Ramboll löpande har sökt information från olika representanter från relevanta verksamheter och förvaltningar. Ramboll har utgått från följande tre metodologiska angreppssätt i arbetet med uppdraget:

- **Ett strukturerat arbetssätt** med stöd av en kartläggningsmall.
- **Ett inkluderande arbetssätt** som innebär en löpande dialog med Botkyrka kommun och löpande avstämningar i syfte att skapa väl förankrade och genomförbara rekommendationer.
- **Triangulering som arbetssätt** som innebär en ansats som karaktäriseras av användning av redan känd kunskap, fokus på omvärldsfaktorer som påverkar arbetet och en kombination av metoder för datainsamling och analys.

Uppstartsfasen bestod av dialog med beställaren (Vivianne Coly, Enhetschef Ung fritid), dokumentstudier, ett antal inledande intervjuer med Karl-Henrik Lindström, Ekonomichef Utbildningsförvaltningen samt Marina Pandis Klein Middelink, med ansvar för interkommunal ersättning för skolor i Botkyrka kommun och olika personer som arbetar med fritidsverksamhet på Sveriges kommuner och regioner samt framtagande av den kartläggningsmall som utgjort grunden för den datainsamling och analys som följer.

Datainsamlingen har bestått av strukturerade dokumentstudier och kvalitativa semi-strukturerade intervjuer. Ramboll har intervjuat representanter från Stockholm stad, Huddinge kommun, Salems kommun och Södertälje kommun. Ramboll har även intervjuat fritidsklubbar i Botkyrka kommun samt kommunala och fristående fritidsklubbar och skolor i de kommuner där botkyrkaelever vistas.

Ramboll har haft löpande avstämningar med Enheten Ung fritid i ett tidigt skede av analysen samt i samband med att rapportutkastet skickats in för att stämma av fortsatta vägval i arbetet med uppdraget. Innan slutlig avrapportering har Ramboll genomfört ett digitalt gemensamt analysmöte med Enheten Ung fritid för att säkerställa hög förståelse och användbarhet av Rambolls rekommendationer.

2.1 Uppdragets avgränsningar och datainsamling

Uppdraget rör endast barn i åldersgruppen 10 – 13 år (åk 4-6) som går på fritidsklubb och öppen fritidsverksamhet. I vissa fall kan det även gälla fritidshem, beroende vilken form av fritidsverksamhet som kommunen erbjuder. Under arbetet med uppdraget har tillgång till personer att intervjua inneburit vissa begränsningar i datainsamlingen. Avstämningar har därför löpande skett med Enheten Ung fritid.

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

I uppdraget har Ramboll varit i kontakt med och intervjuat flera kommuner i Stockholms län. Syftet med intervjuerna har varit att få uppgifter om antalet elever från Botkyrka kommun som nyttjar deras fritidsklubb. Intervjuerna har även syftat till att samla in kunskap om hur fritidsklubben fungerar i andra kommuner samt vilka system som kommunerna har för att ersätta utomkommunala barn som nyttjar deras fritidsklubb. Ramboll har framförallt varit i kontakt med de kommuner där vi vet att ett stort antal elever från Botkyrka går i skola (åk 4–6). Ramboll har varit i kontakt med Stockholms stad, Södertälje kommun, Huddinge kommun samt Salems kommun. Vi har även varit i kontakt med SKR för att undersöka om det finns någon praxis eller riktlinjer gällande uträkning av grundbelopp eller modeller för ersättning, som inte har visat sig vara fallet.

Därutöver har vi även undersökt och sammanställt genom webbsökningar hur verksamheten för öppen fritidsverksamhet ser ut i andra kommuner i Stockholms län.

3. RESULTAT FRÅN RAMBOLLS KARTLÄGGNING

I följande kapitel presenteras resultatet från Rambolls kartläggning.

3.1 Kommuner erbjuder ofta fritidsklubb för barn upp till tretton år

Det är upp till varje enskild kommun att ta beslut om de vill erbjuda öppen fritidsverksamhet i stället för fritidshem för elever mellan 10–13 år. Rambolls kartläggning visar att merparten av kommunerna i Stockholms län erbjuder någon form av öppen fritidsverksamhet till elever från och med 10 år i stället för fritidshem. Det är relativt få kommuner som *endast* erbjuder fritidshem till och med 13 år. Den öppna fritidsverksamheten har däremot olika benämningar i kommunerna. Det kallas ofta fritidsklubb men kan också kallas något annat. I Huddinge kallas verksamheten exempelvis för öppet fritids. Innehållet i verksamheterna är däremot snarlik. I vissa kommuner erbjuds både fritidshem eller öppen fritidsverksamhet.

Bild 3 Kommuners former för fritidshem i Stockholms län

Kommuner som endast erbjuder fritidshem tom 13 år	Kommuner som erbjuder öppen fritidsverksamhet from 10 år tom 13 år
•Nynäshamn •Solna kommun •Sigtuna	• Stockholm • Huddinge • Södertälje • Haninge kommun • Järfälla • Nacka • Ekerö kommun • Lidingö • Salem

3.2 Botkyrka elever går framförallt i fristående skolor i närliggande kommuner

Kartläggningen visar att ett hundratal barn och unga från Botkyrka kommun har skolplacering i en annan närliggande kommun inom Stockholms län. Framförallt går eleverna från Botkyrka på skola i Stockholms stad eller Huddinge kommun. Ett mindre antal elever från Botkyrka har skolplacering i Södertälje eller Salems kommun (se Tabell 1).⁵ Majoriteten av eleverna som går i skola i annan kommun går på en fristående skola.

Tabell 1 Sammanställning över elever som har skolplacering i annan kommun

Kommun	Regiform	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Totalt
Huddinge	Kommunal skola	9	11	12	32
	Friskola	14	18	70	102
Stockholm	Kommunal skola	17	16	16	49
	Friskola	114	100	107	321
Södertälje	Kommunal skola	0	2	3	5
	Friskola	4	2	6	12
Salem	Kommunal skola	0	1	4	5
	Friskola	6	7	2	15

Det är relativt få Botkyrkaelever som i dagsläget är inskriven på fritidsklubb i sina skolkommuner

Ramboll har varit i kontakt med Stockholms stad, Södertälje kommun, Huddinge kommun samt Salems kommun för att få uppgifter om antalet elever från Botkyrka som har placering i deras kommun. Det rör sig om ett mindre antal elever som går på fritidsklubb i andra kommuner. Som mest är det 21 elever i Stockholms

⁵ Statistik från utbildningsförvaltningen i Botkyrka kommun. Utöver dessa kommuner har ett fåtal elever skolplacering i följande kommuner: Kristianstad, Gnesta, Haninge, Järfälla, Norrtälje, Solna, Göteborg, Täby, Vindeln kommun, Ljusnarsberg, Norrtälje, Nacka, Sollentuna.

kommun. I exempelvis Salems kommun är det endast ett folkbokfört barn från Botkyrka inskrivet på fritidsklubben.

- Huddinge kommun: har 5 elever placerade på öppen fritidsverksamhet som är folkbokförda i Botkyrka.
- Stockholms stad: har 21 elever placerade på öppen fritidsverksamhet som är folkbokförda i Botkyrka.
- Södertälje kommun: har 1 elev placerad på öppen fritidsverksamhet som är folkbokförd i Botkyrka.
- Salems kommun: har 1 elev placerad på kommunal fritidsklubb som är folkbokförd i Botkyrka.

Ramboll har även kontaktat fristående skolor där botkyrkaelever går för att få information om skolan har öppen fritidsverksamhet/fritidsklubb samt om ungefär hur många elever det rör sig om. Ramboll har kommit i kontakt med 18 friskolor, varav några inte driver öppen fritidsverksamhet. Hos de 18 skolor som Ramboll kommit i kontakt med rör det sig om totalt 50 elever placerade på fritidsklubb tillhörande friskolor i Huddinge kommun, Salems kommun, Södertälje kommun och Stockholm stad.

3.3 Antal elever från andra kommuner som nyttjar Botkyrka kommuns fritidsklubbar

Ramboll har varit i kontakt med fritidsklubbar i Botkyrka för att få information om hur många elever från andra kommuner som nyttjar Botkyrka kommuns fritidsklubbar. Eftersom klubbarna per definition inte är inskriven verksamhet saknar klubbarna siffror på detta. Några av klubbarna har kunnat ange ett ungefärligt antal om 1–2 elever, men har inte kunnat verifiera siffrorna.

3.4 De flesta kommuner tar ut en föräldraavgift för fritidsklubben

Det är upp till varje kommun att besluta om de vill ta ut en avgift från föräldrarna. Fristående skolor i kommunerna har rätt att själva bestämma hur stor avgiften ska vara, med reservation för att avgiften måste vara skälig. Kartläggningen visar att det är vanligt att kommunerna tar ut en föräldraavgift för att elever ska få gå på deras fritidsklubb eller öppna fritidsverksamhet. Bland de friskolor som Ramboll har varit i kontakt med är det vanligt förekommande att en föräldraavgift tas ut.

Kartläggningen visar att kommunernas avgift oftast är per månad men ibland per termin. Avgiften är ofta ett fastställt belopp som alla, oavsett inkomstnivå, betalar. Avgiften är oberoende av hur mycket tid eleven spenderar på fritidsklubben. Om kommuner i stället erbjuder fritidshem till elever till och med 13 år regleras avgiften i stället utifrån föräldrarnas inkomstnivå samt i förhållande till en fastställd maxtaxa. Slutligen visar kartläggningen att nivån på avgiften skiljer sig mellan kommuner. I tabell 2 visar vi exempel på olika kommunala avgiftsnivåer.

Tabell 2 Exempel på olika kommuners avgiftsnivå

Kommun	Avgift fritidsklubb	Vad ingår:
Stockholms stad	Fast terminsavgift på 800 kr	Måltider
Huddinge kommun	Fast månadsavgift på 409 kr	Mellanmål
Salems kommun	493–986 kr månad	
Södertäljes kommun	Fast månadsavgift på 179 kr	Måltider
Haninge kommun	Avgiftsfritt	
Järfälla kommun	600 per termin	

Avgiften för fritidsklubben ska betalas oavsett om eleven är folkbokförd i samma kommun som fritidsklubben finns i eller är folkbokförd i en annan kommun. Det vanligaste tillvägagångssättet är att fakturan skickas direkt från hemkommunen. Dock framgår av kartläggningen att det kan se olika ut mellan vissa kommuner. Så här resonerar till exempel Södertälje kommun gällande fakturering av föräldraavgiften för elever som bor i en annan kommun:

"Alla kommuner gör olika. Vi kan välja två sätt, antingen så skickar vi ut avgiften till föräldern eller så skickar hemkommunen ut föräldraavgiften. En del kommuner har att hemkommunen bara kan göra det så då kan inte vi skicka ut avgiften. Men Södertälje kommun kan komma överens med den andra kommun om vad som funkar bäst. Ligger i deras system att de inte kan skicka ut. Om en kommun själva skickar ut föräldraavgiften för vår fritidsklubb - Då justerar vi upp grundbeloppet som vi begär från den andra kommunen. Har två listor,

en om vi tar ut föräldraavgift eller om den andra kommunen tar ut. Då regleras det på grundbeloppet om vi inte tar ut mer”

För fristående verksamhet kan det se olika ut. Ramboll har varit i kontakt med ett antal fristående skolor i Stockholms kommun, som fakturerar föräldrarna direkt och inte via kommunen.

3.5 Inskriften verksamhet för fritidsklubbarna i närliggande kommuner

Ramboll konstaterar att majoriteten av kommunerna i Stockholms län tar ut en avgift för att delta i deras öppna fritidsklubb. Vi ser även att kommunerna har en inskriven verksamhet för deras fritidsklubbar som innebär att elever behöver ansöka om att de vill delta på fritidsklubben och eleverna registreras därefter. I vissa fall har kommunerna även vissa riktlinjer för vilka elever som får delta på fritidsklubben. Föräldrar behöver exempelvis ofta ha någon typ av sysselsättning för att få skriva in deras barn på fritidsklubben.

Även om en kommun har inskriven verksamhet för sina fritidsklubbar betyder inte det att fritidsklubben tar närvaro på eleverna varje gång. Bland de kommuner som Ramboll intervjuat skiljer sig detta åt. I Salems kommun exempelvis är elever inskrivna i verksamheten men de tar ingen närvaro för eleverna.

I de kommuner som Ramboll har intervjuat föranmäler sig elever till fritidsklubbarna varje termin. Personal på fritidsklubbarna tar ibland närvaro av eleverna men inte i alla fall. I Salems kommun behöver eleven anmälas till verksamheten och vara inskriven i verksamheten men behöver inte anmäla sig dagligen eller vid varje besök.

3.6 Möjligheter för inskriven verksamhet i Botkyrka kommun

Ramboll har intervjuat flera representanter från fritidsklubbar i Botkyrka kommun (ombudsmän och föreståndare) för att få inspel kopplat till möjligheterna för att ha inskriven verksamhet. Representanterna ser inte några hinder med att införa inskriven verksamhet på liknande sätt som övriga kommuner, det vill säga en digital portal där föräldrarna kan föranmäla sina barn. Flera är positiva till något liknande system utifrån ett trygghetsperspektiv för föräldrarna och barnen.

3.7 De olika system för ersättning som används mellan kommuner idag

Som Ramboll tidigare konstaterat ska kommuner ersättas om elever folkbokförda från andra kommuner nyttjar deras fritidsklubb. Ersättningen består av ett grundbelopp som respektive kommun fastställer. Kartläggningen visar att kommuner i Stockholms län praktiserar olika lösningar för den interkommunala ersättningen av fritidsklubbar. En del kommuner begär in ersättning från hemkommunen när utomkommunala elever deltar i deras fritidsklubb, och en del begär ingen ersättning alls. Systemet fungerar olika bra mellan olika kommuner.

Tabell 3 Grundbelopp

Kommun	Grundbelopp
Stockholms stad	7 212 kr/elev 2019
Huddinge kommun	13 021 kr (ej lokalkostnad inräknad)-
Salems kommun	Grundbeloppet är 23 109 kr för kommunal fritidsklubb i Salems kommun och 29 612 kr för fristående skola i eller utanför Salem (lokalkostnad inräknad). I fritidsklubb med kommunal huvudman utanför Salem, tex Botkyrka kommun, är bidragsbeloppet 27 122 kr per barn och år (lokalkostnad inräknad).
Södertäljes kommun	Grundbelopp kommunal: 11735 Grundbelopp friskola: 12 812

3.8 Berörda kommuner bedriver avgiftsbelagd fritidsklubb

Ramboll har varit i kontakt med representanter från Stockholm stad, Huddinge kommun, Salems kommun och Södertälje kommun för att kartlägga deras verksamhet för öppen fritidsverksamhet. Vi har frågat om deras avgifter för fritidsklubb samt riktlinjer kring elever som deltar i deras fritidsklubbverksamhet från andra kommuner.

Tabell 4 Avgiftsbelagd fritidsklubb

	Stockholm	Huddinge	Salem	Södertälje
Typ av verksamhet:	Alla elever i Stockholm stad går begreppsmässigt i en fritidsklubb från åk 4. Dvs +9 år.	Erbjuder fritidsklubb för barn i åldrarna 10–13 år. Elever registreras i de kommunala fritidsklubbarna	Sedan jan 2018 har Salem kommun infört fritidsklubb för elever åk. 5 och 6. Innan dess erbjöds dessa elever att gå på fritidshem. Det finns en kommunal fritidsklubb i kommunen, fritidsgården Huset. Elever kan komma och gå som de vill i verksamheten och registreras inte.	Erbjuder Fritidsklubb – för barn i åldern 10–13 år. Fritidsklubbarna drivs i kommunal regi och finns på de flesta skolor i kommunen. För att ta del av skolbarnomsorgen på fritidsklubb måste vårdnadshavarna göra en ansökan hos Barnomsorgen på Södertälje kommun.
Föräldraavgift och regler för fritidsklubb	800 kronor per termin. Avgiften inkluderar även måltider. Avgift på enskilt drivna fritidsklubbar kan vara olika.	Fast föräldraavgift på <u>409 kronor per månad</u> .	Verksamheten är gratis, dock krävs ett "gårdskort" med en kostnad på <u>30 kr/termin</u> . Gårdskortet ger eleverna möjlighet att låna datorer och dylikt, samt ger rabatter till olika evenemang. Mellanmål, frukt och dryck säljs till reducerade priser på fritidsklubben.	För barn på fritidsklubb debiteras en månadsavgift som är en procent av aktuellt basbelopp per termin uppdelat per månad samt att 100 kronor per månad debiteras för måltider. Prisbasbeloppet för år 2019 är 46 500 kr, vilket innebär att den totala avgiften för fritidsklubben blir <u>178 kr per månad</u> under 2019.
Hur fungerar det idag för Botkyrkaelever som går på fritidsklubb i kommunen?	Skolor i Stockholms stad kan fakturera föräldraavgiften till Botkyrkaföräldrar men gör det i olika utsträckning. Varken Stockholms stad eller fristående skolor i staden får ersättning från Botkyrka kommun för elever som deltar i deras fritidsklubbar. Det sker det en informell kvittningsprincip mellan Stockholms stad och Botkyrka kommun för elever som deltar i verksamheterna i respektive kommun.	Det görs inga specialundantag för Botkyrkas föräldrar – de behöver betala på föräldraavgiften. Vill också fakturera Botkyrka kommun för grundbeloppet men nekas ersättning det i dagsläget.	Elever från andra skolor tillåts gå på fritidsklubb i Salems fritidsklubb. Varken Södertälje kommun eller fristående skolor i staden får ersättning från Botkyrka kommun för elever som deltar i deras fritidsklubbar.	Skolor i Södertälje kommun kan fakturera föräldraavgiften till Botkyrkaföräldrar men gör det i olika utsträckning. Varken Södertälje kommun eller fristående skolor i staden får ersättning från Botkyrka kommun för elever som deltar i deras fritidsklubbar.

Kartläggningen visar att alla fyra kommuner bedriver öppen kommunal fritidsverksamhet i form av fritidsklubb för barn från och med 10 års ålder, i Stockholms stad får elever gå på fritidsklubb från och med att de är 9 år. I alla kommuner utom Salems kommun registreras eleverna som deltar på fritidsklubben. Huddinge kommun, Södertälje kommun samt Stockholms stad har en avgiftsbelagd fritidsklubb vilket innebär att de fakturerar en föräldraavgift för fritidsklubben som måste betalas för att elever ska få gå på fritidsklubben. Föräldraavgiften faktureras vanligtvis per år eller månadsvis. Föräldraavgiften beslutas årligen i respektive kommun och summan varierar mellan kommunerna. I exempelvis Stockholms stad kostar fritidsklubben 800 kr per termin. I Södertälje kommun faktureras föräldrarna en månadsavgift på 176 kr. Fristående skolor i kommunerna har rätt att själva bestämma hur stor avgiften ska vara, med reservation för att avgiften måste vara skälig.

Kartläggningen visar vidare att elever får delta på fritidsklubb i kommunal regi även om de inte är folkbokförda i skolkommunen. Däremot är det skolkommunens riktlinjer och avgifter som gäller för eleverna. Det innebär att det är skolkommunens föräldraavgift som gäller och ska betalas även om eleverna är bosatta i annan kommun. Eftersom föräldraavgiften är en reducerad summa som endast motsvarar en mindre del av kommunernas totala kostnad för fritidsklubben, vill skolkommunerna även ha ersättning från hemkommunen när elever från andra kommuner deltar i deras fritidsklubb.

Kommun i Stockholms län:

”Det är hemkommunens grundbelopp som styr vilken ersättning vi får för eleven. Så den kan skilja sig åt mellan kommuner. Vi vill såklart ha ersättning för de elever som går på öppet fritids hos oss men bor i annan kommun. Vi får inte det idag alltid”

Kartläggningen visar att närliggande kommuner till Botkyrka ersätter varandra för elever som deltar i fritidsklubb i en annan kommun. Exempelvis fakturerar Stockholms stad och Huddinge kommun varandra för elever som deltar i respektive fritidsklubbverksamhet. Däremot visar kartläggningen att Botkyrka kommun i dagsläget nekar andra kommuner ersättning för Botkyrkaelever som deltar i fritidsklubb i annan kommun.

1.1 Beräkning av grundbelopp

Berörda kommuners grundbelopp framgår av tabell 3. Ramboll har undersökt hur kommunerna räknar ut grundbeloppet. Ramboll har också kontaktat SKR gällande hur grundbeloppet kan eller bör räknas ut. SKR saknar dock riktlinjer för hur grundbeloppet räknas ut.

Bild 4 Utblick Huddinge kommun grundbelopp

EXEMPEL PÅ UTRÄKNING AV GRUNDBELOPP, HUDDINGE KOMMUN

Förvaltningen får en budgetram tilldelade sig från kommunfullmäktige som ska täcka all verksamhet (grundskola, fritidsverksamhet och särskola). Det är definierat hur mycket särskolan ska kosta, resten är samlat och ska täcka F-9 samt fritidsverksamhet (fritidshem samt fritidsklubb).

Steg 1 är att beräkna hur mycket intäkter kommunen förväntas ha under året, utöver skatteramen från nämnden. Dessa intäkter är t.ex. maxtaxa för fritidsverksamhet, intäkter från andra kommuner (interkommunal ersättning). Skatteramen plus intäkterna utgör en nettoram för fördelning av medel.

Utifrån nettoramen räknas administration bort, t.ex. personalkostnader, IT (som inte bör vara högre än 3 %, vilket är andelen som fristående aktörer kompenseras med). Efter det räknar man bort lokalkostnaderna. Därefter räknas annan ramfinansierad verksamhet bort, t.ex. modersmålsundervisning, skolskjuts, stöd till nyanlända.

Kvarstående belopp utgör det belopp som sedan fördelas ut som grundbelopp till F-9 samt fritidsverksamhet. Kommunen har timplanen som fördelningsgrund. Utifrån snittet på antalet timmar en elev har för förskoleklass, åk 1-3, åk 4-6 osv. tar de 78 % av dessa timmar är timplanen för fritidsverksamhet, ”fritidstimmarna”. 78 % för att personalkostnaderna är lägre för fritidspedagoger än för lärare. Utifrån detta får kommunen fram hur många procent från totala ramen som ska gå till respektive form. I Huddinge kommuns fall landar det i att ungefär 14 % av ramen som är kvar till fritidsverksamhet. Utifrån framräknad summa finns en nyckel som baseras på två faktorer- de som går i fritidshem åk 1-3 och de som går fritidsklubb 4-6. Det är inte helt tydligt hur faktorn räknas ut, men kontaktpersonen i Huddinge kommun antar att det beror på skillnader i personaltätheten.

Bild 4 Utblick Huddinge kommun grundbelopp

Ersättningar per elev 2020-Fritidsverksamheten

	Grundbelopp	Kommunalt avdrag *)	Administrations- ersättning (3%)	Lokalbidrag	Momsersättnin g (6%)	Totalt 2020 helår	Totalt 2020 per månad
Kommunala enheter i Huddinge							
Fritids F-3	26 846					26 846	2 237
Fritids 4-6	13 021					13 021	1 085
Fristående enheter							
Fritids F-3	26 846		1 075	8 976	2 214	39 111	3 259
Fritids 4-6	13 021		471	2 693	971	17 156	1 430
Kommunala enheter utanför huddinge							
Fritids F-3	26 846			8 976		35 822	2 985
Fritids 4-6	13 021			2 693		15 713	1 309

Sammanfattningsvis är det timplanen som utgör de huvudsakliga fördelningsnyckeln för att räkna fram grundbeloppet. Grundbeloppet fördelas lika oavsett om det är en kommunal fritidsklubb i Huddinge eller om det är fristående klubb i Huddinge alternativt i en annan kommun. Däremot får fristående aktörer administrationstillägg och lokalpeng, momskompensation enligt tabellen ovan.

För Huddinge kommun har beräkningen landat i ett grundbelopp på 13 021 kronor. Grundbeloppet täcker allt utom lokaler, administration och moms. En kommunal skola får 13 021 kronor, för de har fått sina lokalkostnader kompenserade på annat sätt, men fristående får ersättning enligt tabellen ovan.

Bild 5 Utblick Salems kommun grundbelopp

EXEMPEL PÅ UTRÄKNING AV GRUNDBELOPP, SALEMS KOMMUN

Fram till 2018 har Salems kommun erbjudit fritidshem för alla elever i årskurs F-6 och grundbeloppet var detsamma oavsett årskurs. 2019 verkställdes ett beslut om en besparing hos nämnden med 2 miljoner kronor inom fritidsverksamheten i grundskolan för elever i årskurs 5–6.

Ramen för fritidshem delas upp utifrån antal elever i årskurs F-4 (fritidshem) och årskurs 5–6 (fritidsklubb). Antal elever i skolbarnsomsorgen beräknas utifrån hur det såg ut per den 15 oktober året innan (nyttjandegrad) och den senaste befolkningsprognosen (maxantal).

Grundbeloppet för fritidsklubb sänktes till det grundbelopp som gav nämnden en besparing om 2 miljoner kronor. Det finns alltså ingen annan beräkningsgrund till varför grundbeloppet för fritidsklubb ser ut som det gör i Salems kommun. För år 2020 justerades grundbeloppet utifrån samma procentsats som 2019.

För övriga kommuner har Ramboll haft svårt att få information eller tillräckligt underlag om hur de räknar ut grundbeloppet som de ersätter fritidsklubbarna med. Se exempel på svar nedan.

"Jag har tyvärr ingen aning om hur det går till då vi får färdiga siffror, vet dock att den räknas upp varje år. Det är mycket nytt folk på KS och mycket frånvaro så jag tror att det är svårt att vända sig till dem. Jag skulle rekommendera dig att ta kontakt med annan kommun för att få hjälp om det inte kan vänta ett tag." "De högre upp (politikerna) som bestämmer beloppet. Man kan inte ta bort det."

"Det är inte nämnden som beslutar om beloppet utan vi får det från KF. Det är ett schablonbelopp som uppräknas varje år. Ursprungligen vet jag inte vad beloppet grundades på, men trodde att det baserades på det tidigare anslaget"

4. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

I följande avsnitt presenterar Ramboll slutsatser av studien samt rekommendationer till Botkyrka kommun utifrån studiens uppdrag om att ta fram förslag på system för interkommunal ersättning.

DEN INTERKOMMUNALA ERSÄTTNINGEN BASERAS PÅ HEMKOMMUNENS GRUNDBELOPP

Som grundregel baseras den interkommunala ersättningen på hemkommunens grundbelopp. Detta innebär att det är hemkommunens uträknade grundbelopp som skolkommunen ersätts med. Kommuner där botkyrkaelever vistas i är därför beroende av att Botkyrka kommun räknar ut ett grundbelopp att ersätta kommunerna med.

DE FLESTA KOMMUNER TAR UT EN FÖRÄLDRAAVGIFT FÖR FRITIDSKLUBBEN

Det är vanligt att kommunerna samt de friskolor Ramboll har varit i kontakt med tar ut en föräldraavgift för att elever ska få gå på deras fritidsklubb eller öppna fritidsverksamhet. Avgiften för fritidsklubben ska betalas oavsett om eleven är folkbokförd i samma kommun som fritidsklubben finns i eller är folkbokförd i en annan kommun. Det vanligaste tillvägagångssättet är att fakturan skickas direkt från hemkommunen. Dock framgår det av kartläggningen att det kan se olika ut mellan vissa kommuner.

KOMMUNERNA HAR EN INSKRIVEN VERKSAMHET FÖR DERAS FRITIDSKLUBBAR

Berörda kommuner har inskriven verksamhet för sina fritidsklubbar i olika former. I de kommuner som Ramboll har intervjuat föranmäler sig elever till fritidsklubbarna varje termin. Personal på fritidsklubbarna tar ibland närvaro av eleverna men inte i alla fall. Även om en kommun har inskriven verksamhet för sina fritidsklubbar betyder inte det att fritidsklubben tar närvaro på eleverna varje gång.

OKÄNT ANTAL ELEVER FRÅN ANDRA KOMMUNER SOM GÅR PÅ FRITIDSKLUBB I BOTKYRKA KOMMUN

Då Botkyrka kommun inte har inskriven verksamhet finns inga uppgifter om hur många barn från andra kommuner som nyttjar den öppna fritidsverksamheten i Botkyrka kommun. Rambolls kontakter med berörda fritidsklubbar i Botkyrka kommun tyder dock på att det rör sig om ett fåtal elever.

FRITIDSKLUBBAR I BOTKYRKA SER INGET HINDER MED INSKRIVEN VERKSAMHET

Flera fritidsklubbar i Botkyrka kommun som Ramboll har varit i kontakt med ser inga direkta hinder med att bedriva inskriven verksamhet. Om Botkyrka kommun registrerar elever eller kräver föranmälan till fritidsklubbarna ger det klubbarna och kommunen möjlighet att begära in ersättning för utomkommunala elever som nyttjar fritidsklubbarna i Botkyrka kommun. Det gör också att fritidsklubbarna själva och kommunen har bättre koll på var elever befinner sig.

RAMBOLL HAR IDENTIFIERAT TRE SCENARION (SYSTEM) FÖR BOTKYRKA KOMMUN

Botkyrka kommun varken ersätter andra kommuner när Botkyrkaelever nyttjar fritidsklubb i andra kommuner, eller begär in ersättning när elever från andra kommuner går på fritidsklubb i Botkyrka. Ramboll har i tidigare uppdrag konstaterat att det är Botkyrka kommuns nuvarande driftform och ersättningsmodell för fritidsklubbar som både påverkar möjligheterna till att kompensera andra kommuner men också att kunna ta emot ersättning från andra kommuner för fritidsklubb.

Ramboll bedömer att Botkyrka kommun kan vidta olika åtgärder gällande registrering av elever, grundbelopp samt avgift beroende på vad Botkyrkas önskade scenario är. Ramboll anser att det finns tre potentiella scenarios i nuläget som vi kommer presentera samt beskriva vilka åtgärder som krävs för respektive scenario. Respektive scenario kräver olika många och omfattande åtgärder, vilket kommunen behöver ta i beaktande när de tar beslutet om vilket system de vill ha. Scenariona nedan är inte ömsesidigt uteslutande och kan kombineras, i delar eller helt.

- **Scenario 1.** Botkyrka kommun ersätter andra kommuner med ett grundbelopp för folkbokförda elever från Botkyrka som går på fritidsklubb i annan kommun. Det kräver att Botkyrka tar fram ett grundbelopp att ersätta kommunerna med. Det kräver inte att Botkyrka inför inskriven verksamhet hos fritidsklubbarna. Detta inkluderar inte föräldraavgiften, som därmed innebär att botkyrkaföräldrar i

vissa fall kan debiteras direkt eller att fritidsverksamheten inte får någon föräldraavgift för botkyrkabarn.

- **Scenario 2.** Botkyrka kommun kan både ersätta andra kommuner med ett grundbelopp för folkbokförda elever från Botkyrka som går på fritidsklubb i annan kommun och kan begära in ersättning för utomkommunala elever som nyttjar fritidsklubbarna i Botkyrka kommun. Det kräver att Botkyrka tar fram ett grundbelopp att ersätta kommunerna med. Det kräver också att Botkyrka inför inskriven verksamhet hos fritidsklubbarna. Detta inkluderar inte föräldraavgiften, som därmed innebär att botkyrkaföräldrar i vissa fall kan debiteras direkt eller att fritidsverksamheten inte får någon föräldraavgift för botkyrkabarn.
- **Scenario 3.** Botkyrka kommun säkerställer att en avgiftsfri fritidsklubb, det vill säga ingen föräldraavgift, för **alla** kommunbor oavsett om eleven går på fritidsklubb i Botkyrka eller annan kommun. Det innebär antingen att föräldraavgiften direkt justeras på samma faktura som för grundbeloppet eller att botkyrkaföräldrar i efterhand kan begära ersättning från Botkyrka kommun.

VAD INNEBÄR SCENARIO 1

Om kommunen endast är intresserad att kunna ersätta andra kommuner för Botkyrkaelever som deltar i fritidsklubb i andra kommuner, behöver Botkyrka ta fram ett grundbelopp/fritidspeng. I detta scenario behöver kommunen inte registrera elever på fritidsklubben om de inte vill, men det innebär samtidigt att de inte kan begära in ersättning för dessa elever från andra kommuner. Fram till relativt nyligen fanns inget beräknat grundbelopp för fritidsklubben i Botkyrka kommun. I dagsläget finns det ett preliminärt beräknat grundbelopp framtaget av Kultur- och fritidsförvaltningen. Men Ramboll bedömer att ytterligare beräkning krävs om Botkyrka kommun vill ta fram ett mer rimligt belopp (i relation till övriga kommuner) som går att ersätta andra kommuner med.

Dessutom behöver Kultur- och fritidsförvaltningen ta ställning till vilken förvaltning som ska ansvara för den interkommunala ersättningen för fritidsklubben. I dagsläget sköter handläggare på utbildningsförvaltningen den interkommunala ersättningen för förskola upp till gymnasieskolan.

VAD INNEBÄR SCENARIO 2

Om kommunen både vill kunna ersätta andra kommuner vid behov samt begära in ersättning för utomkommunala elever som nyttjar fritidsklubbarna i Botkyrka kommun behöver Botkyrka kommun både ta fram ett grundbelopp samt införa någon typ av registrering av elever som deltar på fritidsklubben i Botkyrka kommun. Detta skulle sannolikt innebära att kommunen behöver införa en inskriven verksamhet för sina fritidsklubbar. I dagsläget behöver elever som går på fritidsklubb i Botkyrka kommun varken föranmäla sig eller ta någon närvaro.

Frågor att ta ställning till är bland annat om elever bara ska kunna vara inskriven på en fritidsklubb eller om elever skrivs in för att kunna nyttja samtliga av Botkyrka kommuns fritidsklubbar. Vidare behöver kommunen ta ställning till hur inskrivningen av elever i så fall ska ske. Fritidshemmen i Botkyrka kommun är en inskriven verksamhet och föräldrar anmäler plats för sitt barn via en digital portal⁶ som sköts av utbildningsförvaltningen. Om Botkyrka kommun beslutar om att fritidsklubbarna ska vara inskriven verksamhet kan Kultur- och fritidsförvaltningen undersöka möjligheten att använda samma system eller i dialog med Utbildningsförvaltningen utveckla ett anmälningsystem.

Vid beslut om kommunen ska börja registrera elever som deltar på fritidsklubbarna är det relevant att även beakta omfattningen av utomkommunala elever som går på fritidsklubb i någon av Botkyrkas fritidsklubbar.

⁶ Anmälan till plats på fritidshem görs via denna länk: https://botkyrka.ist-asp.com/botkyrkapub/public/flow/k/_cAC5D86D1-B81D-FF6B-9411-D47D05C7767D_k460E3151-FC5A-D004-E136-C1630AD9DE1B

Om antalet elever bedöms vara relativt få kan den potentiella nyttan av att begära ersättning vägas mot omfattningen av den administrativa bördan som en registrering skulle kräva.

VAD INNEBÄR SCENARIO 3

Det tredje scenariot handlar om Botkyrka kommun i nuläget vill erbjuda en kostnadsfri fritidsklubb till alla Botkyrkabor oavsett om eleven går på fritidsklubb i Botkyrka eller i en annan kommun. I dagsläget är alla fritidsklubbar i Botkyrka kommun avgiftsfria. Det innebär att kommunen med nuvarande system säkerställer att alla barn och unga från Botkyrka får delta gratis på fritidsklubbar. Däremot behöver botkyrkabor som går på fritidsklubb i annan kommun fortfarande betala någon form av avgift eftersom majoriteten av kommuner inte har en avgiftsfri fritidsklubb som Botkyrka kommun. Ramboll har inga uppgifter om hur många botkyrkabor som idag behöver betala föräldraavgiften när de går på fritidsklubb i annan kommun. Däremot vet vi att föräldrar hört av sig till exempelvis utbildningsförvaltningen om föräldraavgiften, samt att kommuner och skolor kan neka elever tillgång till fritidsklubben om avgiften inte betalas.

För att Botkyrka kommun ska kunna säkerställa en avgiftsfri fritidsklubb för *alla* botkyrkabor behöver kommunen, vid behov, kunna betala föräldraavgiften för botkyrkabor som går på fritidsklubb i annan kommun. Detta skulle innebära att andra kommuner fakturerar avgiften till Botkyrka kommun. Som vi tidigare konstaterat tar kommuner ut olika hög föräldraavgift för fritidsklubb.

RAMBOLLS REKOMMENDATION

Ramboll rekommenderar Botkyrka kommun att som minimum genomföra scenario 1. Om Botkyrka tar fram ett grundbelopp kan de ersätta andra kommuner och därmed följa skollagen. Fram till relativt nyligen fanns inget beräknat grundbelopp för fritidsklubben i Botkyrka kommun men i dagsläget finns det ett tillfälligt beräknat grundbelopp. Men Ramboll bedömer att ytterligare beräkning krävs om Botkyrka kommun vill ta fram ett mer rimligt belopp (i relation till övriga kommuner) som går att ersätta andra kommuner med. Med ett uträknat grundbelopp kan Botkyrka kommun ersätta andra kommunala huvudmän eller fristående skolor i de fall Botkyrkaelever nyttjar deras fritidsklubb.

Närliggande kommuner beräknar årligen kostnaderna för fritidsklubb per elev. Dessa kommuner kan därför begära ersättning för interkommunala elever som deltar i deras fritidsklubb samt ersätta andra kommuner. Kommunerna fastställer årligen ett grundbelopp per elev som ska motsvara kommunens interna kostnad för varje elev som deltar i fritidsklubben. Grundbeloppet grundar sig exempelvis i ersättning för måltider, administration, lokalkostnader och summan kan variera i kommunerna.

Ramboll vill uppmärksamma att även om Botkyrka kommun vidtar de åtgärder som behövs för att ersätta andra kommuner är det inte säkert att kommunen får in den ersättning de har rätt till. Rambolls kartläggning visar på att kommuner följer regelverket i olika hög utsträckning.